

העב והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת שמעני תשפ"א

גלוין מס' 9 • שנה א'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ונראה מה יהיו חלומותיו, וממילא אין נחשב להם המכירה לחטא ולא נתחייבו להביא ע"ז קרבן. אבל בשעת חטא העגל נהגו ממש להיפך וסתרו דרכם הקודם, באשר מיד שבושש משה רבינו לרדת מן ההר לא יכלו לעצור ברוחם ותיכף בקשו לעשות להם אלהים אשר ילכו לפניו, כאילו אינם יכולים להתקיים בלא רב אפילו שעה אחת. והנה אילולא חטאו במכירת יוסף היו יכולים להתנצל על חטא העגל בטענה שהיו נצרכים לרב ולא תהיה עדת ד' כצאן אשר אין להם רועה, אבל משנצטרפו שני המעשים כאחד הלא הם תרתי דסתרי ומוכח שאין להם תשובה אף לאחד מהם דמיו"ק תקשי, וע"כ נצטוו להביא קרבנות על שניהם כאחד כי הא בהא תליא. וז"ש אתם יש בידכם תחילה וסוף, פי' דכל אחד מוכיח על חברו.

אי נמי י"ל בפשיטות, דהנה מכירת יוסף היא אשר גרמה לירידת אבותינו למצרים, וכשיצאו משם גם ערב רב עלה אתם ועשו מה שעשו. נמצא שמכירת יוסף היא תחלה וגרמא לחטא העגל, דאלמלא נמכר יוסף לא היו יורדים למצרים וכו'. וז"ש אתם יש בידכם תחלה ויש בידכם סוף, כי הא בהא תליא ועבירה גוררת עבירה, חטאו בגניבה ומכירת נפש עד שבאו לידי ע"ז, ולכן ביום הזה הוצרכו להביא כפרה על הכל מתחילה ועד סוף.

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ד'
תעשו וירא אליכם כבוד ד'. ובמכילתא אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מולכם ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני. צ"ב מהו אמרו 'אותו יצה"ר' מי הוא זה אותו כאילו ידוע. וי"ל הנה בעלי מחלוקת ימצאו תמיד סיבה למחלוקתם פעם בכה ופעם בכה יצדיקו את מעשיהם זה נלחם עבור כבוד התורה וזה לכבוד השבת וזה טוען שמצוה לרדוף את שכנגדו, אבל הצד השווה שבהם אינו לא מטעם זה ולא מטעם אחר אלא 'אותו יצה"ר' הוא הוא אותו אחד הוא השטן הוא היצה"ר הוא ולא אחר.

קרב אל המזבח. נקט לשון קרב, ובמדרש איתא שהיה אהרן את המזבח כתבנית שור והיה מתירא ממנו נכנס משה אצלו ואמר לו אהרן אחי ממנו אתה מתירא הגס דעתך בא וקרב אלי לכן נאמר קרב אל המזבח. דייק לשון 'קרב' עפ"י"ש בירושלמי (ברכות פ"ד

ושמעתי תירוצו בדרך פשוט, דעד כאן לא אמרו אין קטיגור וכו' בדבר עבודה שלא להזכיר את החטא ההוא, כגון בגדי זהב כדי שלא להזכיר עוון העגל וכן שופר מקרן של פרה כדי שלא להזכיר את חטא העגל, אבל כאן שהעגל גופא בא לכפר על עוון העגל, אדרבה, היא גופא התשובה מחטא העגל והסניגור הוא שמביא עגל לכפר על עבירה זו עצמה, וכפירש"י בפ' חוקת בפרה אדומה משל לבן שפחה שטיף פלטיין של מלך אמרו תבוא אמו ותקנה הצואה כך תבוא פרה ותכפר על העגל, ונכון.

וני"ל באופן אחר, דבאמת חטא העגל נתכפר לו זה מכבר ולא עתה ע"י הקרבת העגל שכן הוא דבר שאי אפשר לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, רק דכאן נצטוה להקריב עגל כדי להודיע שסר עונו וחטאו נתכפר, והראיה מדנצטוה להקריב עגל, דאילו היה חטא העגל עדיין קיים ועומד היאך יביא עגל והלא אין קטיגור נעשה סניגור, אע"כ מוכח מזה דחטא העגל נמחה כבר לגמרי וממילא אין שום פגם בהקרבת עגל בן בקר. וז"ש להודיע שמכפר לו, פי' ע"י הקרבת עגל זה הודיע לכל שכיפר לו זה מכבר על החטא. ולכן לא נצטוה להביא פר כדון כהן המשיח אלא עגל כי לא בקרבן זה נתכפר אלא כולו לא בא כי אם 'להודיע' שנתכפר לו ונמחל לו מכבר.

ואל בני ישראל תדבר לאמור קחו לכם שעיר עזים לחטאת ועגל וגו'. ובמדרש (תו"כ שמיני א) איתא מפני מה נצטוו ישראל להביא יותר מאהרן שאהרן לא הביא אלא עגל והם נצטוו שעיר עזים ועגל, א"ל הקב"ה אתם יש בידכם תחילה וסוף, יש בידכם תחילה וישחטו שעיר עזים ויטבילו את כתונת יוסף ויש בידכם סוף שנאמר עשו להם עגל מסכה. וצ"ב למה נתחייבו דייקא עתה ביום תנוכת המזבח להביא קרבן על חטא מכירת יוסף ומה שייכא למעשה העגל שנצטוו להביא על שניהם כאחד.

ויש לומר, דהנה במכירת יוסף טענו האחים אליו המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו (בראשית ח' ז) כלומר שלא רצו לקבל עליהם רב, וטעמם משום שדרכם ושיטתם היה לעבוד את ד' יחד כאיש אחד חברים שווים זה בפני זה ואין להם צורך ברב מושל ומתנשא עליהם. ולשיטתם לכאורה היה צדק בטענתם ובגלית ברירה מכרהו כדי לבטל חלומותיו ודבריו שרצה להשתרר עליהם, וכמו"ש

ויהי ביום השמיני וגו'. פירש רש"י ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם, והוא בגמ' (שבת פז:) ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לכהונה, ראשון לעבודה, ראשון לירידת האש, ראשון לאכילת קדשים במחיצה, ראשון לשכון שכינה, ראשון לברך את ישראל, ראשון לאיסור הבמות, ראשון לחדשים עי"ש. ופירש רבינו המהר"ל דאם לא כן הוה ליה למימר ויהי אחר שבעת ימים ולמא כתב ביום השמיני, על כרחך שהוא יום המיוחד ע"כ.

ונראה לי לומר רמז לסימנא כל עשר העטרות, ביו"ם השמיני נט' ב'ראשית, ו'אחרי, ו'אל פתח אהל מועד לא הביאו היינו איסור במות כדפירש"י בגמ' שם, מלוי ידים לכהונה, הקרבה, שכינה, מחיצה, יברך, נשיאים, ירידת אש.

קרא משה לאהרן ולבניו ולקוני ישראל.

פירש"י להשמיעם שעפ"י הדיבור אהרן נכנס וכו' ולא יאמרו מאליהם נכנס. והקשו המפרשים דלא מצינו אח"ז שהוכיח להם כן ומאי קאמרו להשמיעם שע"פ הדיבור נכנס, גם צ"ב מאי קאמרו להשמיעם וכו', הול"ל 'לומר להם' שע"פ הדיבור נכנס.

וי"ל הכונה, דבזה שקרא להם עתה בקריאה מיוחדת, הראה להם הלכה למעשה דאין לבא אל אהל מועד אלא עפ"י קריאה, ומזה בינו זקני ישראל דכשם שהם נקראו עתה ולא באו מאליהם, כן הדבר בכניסת אהרן שהוא ג"כ ודאי עפ"י קריאה ולא מאליהם נכנס. וז"ש להשמיעם שע"פ הדיבור נכנס, לא שאמרו להם הדבר בפירוש אלא השמיעם והבינם עפ"י מעשה, וכרגילות לשון חז"ל שמע מינה.

קח לך עגל וגו'.

העגל. הקשו המפרשים הא אין קטיגור נעשה סניגור כדאמרינן בגמרא (ר"ה כו.). עוד צ"ב מהו אמרו להודיע שמכפר וכו', למה פירש דקאי על ההודעה שמכפר, קודם הול"ל שבהקרבת עגל זה מכפר לו על חטא העגל, וכדפי' בפ' חוקת בטעם פרה אדומה בשם ר"מ הדרשן תבא אמה ותקנה צואת בתה, הכא נמי היה לו לומר יבא עגל ויכפר על העגל. ועוד קשה נמי שצוה לו עגל לחטאת והלא חטאת של כהן משיח הוא פר כמו"ש בפרשת ויקרא (ד' ג), ולמה צוה כאן עגל לחטאת.

ה"ד) זה שעובר לפני התיבה אין אומר לו בא והתפלל אלא בוא וקרב עשה קרבנינו וכו', ואהרן היה בוש כדניא דגמי (ברכות לד.) פעם ראשונה מסרב וכו'.

ויברכו את העם.

ד"א עליו יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידכם. הקשו המפרשים דהא ברכה זו לא כאן נאמרה אלא בשעה שחילו את המלאכה והקימו את המשכן כדאיתא בתו"כ עה"פ ויברך אותם משה ב' פקודי שהיה משה מברך אותם על גמר המלאכה, וכן פירש"י שם, ולא על הכתוב כאן ביום השמיני למילואים, ואם תמצי לומר שכל הברכה עדיין צ"ב שתי ברכות הללו למא. עוד קשה דב' פקודי פירש"י שבירכם יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם ויהי נועם וכו', וכאן פ"י איפכא ויהי נועם ואח"כ יהי רצון שתשרה וכו'.

ונראה לבאר דהנה ב' פקודי בעת שהביאו לפני משה רבינו את המשכן, שם היתה הברכה על בני המשכן גופו וכן על העוסקים במלאכה כדכתיב וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה וגו' ויברך אותם משה, וברכה זו אכן נתיקמה דהשכינה היתה שרויה באוהל מועד, אבל העם בקשו עוד שתשרה שכינה גם עליהם ויזכו לראות בעיניהם גילוי שכינה, וכמו שהובטח להם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, היינו שכל אחד יריגיש בעצמו השראת השכינה, ע"כ הוסיף ביום השמיני ברכה אל העם וכדכתיב הכא ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ד' אל כל העם. ולכן התם הקדים ברכת מעשי ידיכם דקאי על מעשה המשכן, וכאן הקדים תפלת ויהי נועם ד"א עליו היינו על בני ישראל ממש, וכדקאמר עליו נע"פ על ממש ולא רק בסמוך בתוך אוהל מועד.

דהנה בגמ' (מנחות סב.) איתא רבי אומר על בסמוך שנא' וסכות על הארון, ובשפת אמת שם הביא קושיא בשם בנו מרן האמרי אמת שהקשה דודאי 'על' היו נמי על ממש כמו ונתת על השולחן עיי"ש. והכא י"ל דכפל הלשון על ויהי נועם ד"א עליו וגו' כוננה עליו, אתא לפרש הכונה עליו ממש ולא רק בסמוך במשכן אלא על כל בני ישראל.

ויצאו ויברכו את העם וכו'.

שצעק אהרן לפני משה שאמר לו ליקרב למזבח ובא לידי בושא וכו' ונכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה. וצ"ב באמת למה בא לידי כן ולא ירדה שכינה רק אחר שנצטער ובא לידי בושא. וי"ל עפ"מ ש' באוה"ח פ' וירד אולי כי היא לשון ירידה כי הוכר לו פחיתותו לצד שראה שגמר מעשות הכל ולא ירדה שכינה עיי"ש. ולפ"ז מובן כי כל עוד שלא הגיע לדרגת פחיתות זאת היה מקום למקטרגים לקלקל מעשיו כנוודע, אבל משהרגיש בעצמו שאינו ולא כלום עד כדי בושא, שוב לא היה מקום לקטרג ואז ירדה שכינה.

וימותו לפני ד'.

הטעם מפני שלא נשאו נשים וכו' בגמ' (יבמות סד.) י"ל ע"ד מ"ש חז"ל (חגיגה יד.) ד' נכנסו בפרדס וכו' בן עזאי הציץ ומת ר' עקיבא נכנס ויצא בשלום. הנה בן עזאי לא נשא אשה כמו"ש נפשי חשקה בתורה (יבמות סג.) ובקש להכנס אל הקודש פנימה לחזות בנועם ד', ובכח גדול כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו, ומה למדו חז"ל שלא יוכל להכנס לפני ולפנים בלתי אם נשוי אשה וע"כ מתקנים לו אשה וכו' (יומא ב.).

וי"ל שיטת בן עזאי שאדם חייב קודם לתקן את עצמו ומדותיו לבא לידי שלימות וזה א"א בשעה שיש לו אשה ורחיים בצוארו, ובתו"כ (פ' קדושים ד') ר"ע אומר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם הוא כלל גדול. ויש לבאר פלוגתתם דענין ואהבת לרעך רמז לנשיאת אשה כמו"ש חז"ל (קדושין מא.) אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה וכו' והתורה אמרה ואהבת לרעך כמוך. והענין הוא לדבק במדות ה"ת ודרכו של הטוב להיטיב עם זולתו. אבל בן עזאי פליג ע"ז וס"ל שאדם צריך לתת כל כוחו להשלים את עצמו, וז"ש זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול. אבל כבר הורונו חז"ל מי

שלא נשא אשה שריו בלא טובה בלא שלום (יבמות סב.), וז"ש רבי עקיבא נכנס ויצא בשלום, אבל מי שלא נשאו נשים חסרים מדת שלום וע"כ אסורים להכנס לפני ולפנים, וע"כ בן עזאי הציץ ומת ולא יצא בשלום.

וז"ש אצל נדב ואביהו שמתו מפני שלא נשאו נשים ונחסרו מדריגת שלום ע"כ היה אסור להם להכנס למקום שלהבת קודש. ר"ע הוא שלימד דרש ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, ולכן דייקא תלמידיו נענשו ע"ז שלא למדו דרשתו ולא נהגו כבוד זב"ז, ואולי הוא מעין ענין נדב ואביהו שהורו הלכה בפני רבן היינו שלא נהגו כבוד.

וימותו לפני ד'. בדעת זקנים הקשו תימה א"כ נטמא המשכן דאיכרי אוהל מטומאת מות וצריך הזאה שלישי ושביעי ולא מצינו שפסקו מעבודתם כלל וצ"ע. לכאורה היה נ"ל לישב דכיון שלא שלט בהם מלאך המות ולא הטיל בהן ארס שהוא הגורם טומאת מות, אלא מותו מיתת נשיקה לפיכך לא שייך בהם טומאת אהל אלא טומאת מגע בלבד.

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ד' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן. צ"ב במה נחמו וכו' בזה שדבר ד' נתקיים דייקא בבניו הוי תנחומין, וגם מ"ש הוא אשר דבר, צ"ב והיכן דיבר. ומה שפירש"י דכתיב ונקדש בכבודי, לכאורה אין זה הלשון שאמר כאן בקרבי אקדש וכו'.

וי"ל הנה בספר בית הלוי פ' בא כתב יסוד עמוך וז"ל כבר נתבאר דהמצוה איננה בשביל הטעם הנודע לנו, וא"כ נתבונן אם היה תניית התורה קודם גלות מצרים הרי גם אז היה המצוה לאכול בליל ט"ו בניסן מצה ומרור, ובדאי דאז היו נחשבים מצות אלו לחוקה גמורה כמו שארי החוקים ממש כמו פרה אדומה בלא שום מבוא בשכל להבין בה קצת טעם למה ירמוזו דברים הללו, ורק עתה שראינו בעינינו התועלת והפעולה שיצאה לנו מן מצות הללו, ורואין אנו אשר באותו עת ממש של המצוה זכינו להגאל, וגם כל פרטים שהיה במצרים ופטר'י וסדר הגאולה הם ממש מכוונים להפרטים שיש בהמצות, אזי מן הפעולה שיצאה לנו יש מבוא קצת להתבונן ולחקור מן המאורח אל המוקדם ולידע קצת מן סודה של המצוה. והוסיף ע"ז הגרי"ז שלפ"ז לא מפני שיצאנו ממצרים בחודש האביב לכן נצטוונו שפסח יהיה באביב, אלא להיפך מאחר שיש לנו מצוה בתורה שיהיה פסח בחדש האביב לכן יצאנו אז ממצרים, ולא מפני שיצאנו ממצרים יש לנו מצות פסח מצה ומרור, אלא שמפני שיש בתורה מצות פסח מצה ומרור והוא זכר ליצי"מ לכן הוציא ה' אותנו ממצרים, וזהו שפירש"י בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים בעבור שאקיים מצותי כגון פסח מצה ומרור הללו לכן הוציאנו ד' ממצרים הרי שהמצוות קדמו ליצי"מ ומטעמים יצאנו ממצרים עכ"ד.

וכעין זה כתב השפת אמת פרשת ויחי (תר"נ) במדרש פרשה זו סתומה כו'. הענין להודיע כי גלות בני ישראל אינו במקרה, וכל תהלוכות בני ישראל עושה רושם בתורה, הרי אמרו חז"ל (זוה"ק ח"ב קסא ע"ב) באורייתא ברא קוב"ה עלמא, הביט בתורה וברא את העולם, ועיקר הבריאה היה בעבור בני", א"כ הביט הקב"ה בתורה, ובפרשיותיה מתנהג כל תהלוכת בני"ע.

ולפ"ז יש לבאר דהנה ב' שמיני כתיב בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד, ולמשה רבינו נתגלה דבקרבי הם נדב ואביהו, וז"ש לאהרן הוא אשר דבר ד' פ' מה שאירע כאן היום לבניך זהו אשר מצינו כתוב בפרשה זו בקרבי אקדש והי"ת אסתכל באורייתא וברא עלמא, ע"כ הוכרחו נדב ואביהו להסתלק ביום השמיני למילואים כי כך נכתב מאז בתורה שבמורם.

וידם אהרן. פירש"י קיבל שכר על שתיקתו ומה שכר קיבל שנתייחד עמו הדיבור שנאמר לו לבדו פרשת שתויין יין. צ"ב מה שכר הוא זה הלא בלאו הכי היה צריך להזהיר על כך. ועוד מה שייקח יש לב' דברים אלו ומה ענין

שתויין יין לידום אהרן.

וי"ל דהנה טעם איסור שתיית יין מבואר במפרשים כי טבעו לשבש את הדעת, וכמו שפירש הרמב"ן וז"ל, והטעם בצואה הזאת עתה שלא יתעה הכהן בשכרות היין ויבא לידי מחשבה שאינה כהוגן וימות בה כאשר עשו בניו, ויתכן כי מה שדרשו שהיו נדב ואביהו שתויין יין, לומר כי מפני יינם טעו באש זרה, לא שיהיה העונש מפני היין, כי עדיין לא הוזכרו ממנו, אבל עונשם שטעו באש ה' ע"כ.

והנה התורה העידה באהרן יידום אהרן, הרי שהצדיק עליו את הדין ולא עלה בלבו להרהור טרונאי ח"ו לרגע אפילו בשעה כזו, ולפ"ז היה אהרן הכהן בדרגה נשגבה ואין חשש לשיבוש דעתו ולא היה צריך להזהיר אותו על שתיית יין, אלא פרשה זו נאמרה בעיקר לכלל הכהנים, ואעפ"כ נאמרה אליו ונתייחד עמו הדיבור, זה היה שכרו.

ויש להוסיף עוד עפ"י מ"ש זק"ה בספר מגיד תעלומה עמ"ס ברכות (מד:) א"ל רבא לרב פפא סודני, פירש"י עושה שכר, וכתב דלפירוש הערוך סודני היינו בעל סוד ד' ליראיו, צ"ע למה קראו בלשון הזה, ותיירך דהנה השותה יין נכנס יין יצא סוד (עירובין סה.), והנה מי שאינו רגיל ביין הוא הראוי למסור לו סודות, וז"ש לו סודני אתה ראוי להיות בעל סוד כי אינך רגיל ביין עכדה"ק.

ולפ"ז יש לפרש כאן דעיקר השכר היה למסור לו סודות שלא נאמרו לשום אדם, רק שלצורך כך הקדים ואמר פרשת שתויין יין כדי שיויר עצמו מן היין ויוכל לקבל הסוד. ועיין בזה"ק פ' קורח (קע"ז ע"ב) בגין כך כהני בחשאי וברזא, ועל דא אסיר לון חמורא דחמורא לארמא קלא ולגלאה רזין איהו, בגין כך ליזאי אתמסרו לארמא קלא דהא בדינא אתאחד דינא באתגלייא איהו ולפרסמא מלה קמי כלא, אבל כהנא כל מלוי ברזא ובחשאי ולא באתגלייא.

ויידום אהרן. במדרש פליאה איתא מה היה לו לומר, וביום השמיני ימול בשר ערלתו. תמוה מה זו שאלה, כל אדם יש לו דברים היוצאים מלבו לומר בקרותו כאלה ח"ו. וי"ל אהרן כהנא קדישא הבין את סיבת רצון ד' במיתת שני בניו הצדיקים, דהנה אמרו בגמ' (נדה לא:) מה טעם מילה ביום השמיני שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, והנה כאן ביום השמיני היו הכל שמחים וירא העם וירונו, לכן היה צריך להעלות תגבורת שמחה גם בעליונים, ואיתא במדרש דב"ר פרשת ויך הקב"ה שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק, ושמחה בעליונים היינו יחודא עילאה וזיווג אבא ואמא, וזהו שהיה לו לאהרן לומר היינו היה נכון לתת טעם למה שקרהו ביום זה והוא כדי שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים בעליונים, דכשאין יחוד עליון הוא בחינת עצבות כביכול באו"א, ועכ"פ יידום אהרן ולא גילה סוד זה אלא נשאר כמסו בלבו כי כבוד אלקים הסתר דבר נשגב כזה.

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף ויקצוף על אהרן וגו'. כפי המסורה מקובל בידינו דרש מכאן ודרש מכאן, וצריך ביאור. ועוד צריך להבין היתכן שמשנה טעה בדיון, הא משה עבדי בכל ביתי נאמן הוא ואיה נאמנותו אם הוא טועה. וברש"י וישמע משה וייטב בעיניו הודא ולא בוש לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי, וצריך להבין מאי נפקא מינה בין זה לזה. עוד צריך ביאור בדברי הגמ' (עירובין יג:) שהיה תלמיד אחד שהיה מטהר את השרץ בק"ן טעמים, מה משמיעניו בזה הרי הדין אינו כן, ועוד קשה דהרי תורתנו הקדושה והטהורה היא אמת, ואם הדין ששרץ טמא האיך אפשר שימצא לימוד לטהרו.

ואפשר לומר ע"פ הידוע דת"ח אמיתי מיקרי מי שידוע להביא על כל דין ודין בשו"ע ראייה לכאורה היפך הפסק, כי התורה נדרשת מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא כמבואר בגמ' (ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב) כמנין ודגל"ו עלי אהבה, וכן הוא אומר אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוך בעליל לארץ מוזקק שבעתים עיי"ש. ושוב יודע החכם האמיתי בכח התורה להפוך ולהכריע בין השקרא לאמת. וכן מצינו בסנהדרין דאם דנו כולם לחוב אזי יוצא זכאי וכ"כ למה, מפני שבלימוד התורה צריכים להראות פנים וסברא לכאן

ולכאן, ועל ידי שיקול הדעת וסיעתא דשמיא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בטלים כל הסברות הלא נכונות והאמת יוצא לאור. אך אם הכל אמרו חייב ואין מי שמזכה בידוע שלא ליבנו ההלכה דיה ולא שקלו כל הצדדים שבה. ולכן ת"ח צריך שידע כל הסברות בדיון זה ישר והפוך. וזהו הענין שהיה מטרה את השרץ בק"ן טעמים ואח"כ היה מוציא את ההלכה על בוריה עפ"י דעת תורה.

וכאן היה הויכוח בין משה לאהרן בדיון שעיר החטאת כמבואר ברש"י, שהרי משה אמר לאהרן ובניו שיאכלו את המנחה בו ביום על אף היותם אוגנים, אמנם המנחות לא היו קדשי דורות אלא קדשי שעה של ימי המילואים ושל קרבן נחשון, משא"כ שעיר החטאת שהיה שעיר ראש חודש הוי קדשי דורות ולפיכך שרפוהו כיון שסברו שזה לא נכלל בציווי לאכול באותו היום, אמנם משה רבינו סבר בתחילה שגם ע"ז נאמר לו הציווי ולכן קצף על אהרן, אמנם אהרן הכהן הזכיר לו את החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות והעמידו על האמת.

וזהו פ' הפסוקים, ואת שעיר וגו' דרש דרש משה, דרשה כפולה, דהיינו שבזה השעיר ניתן לדרוש בב' אופנים, אפשר לדרוש כמשה דטען אכילה בו ביום ואין לחלק בין זה לקדשי שעה, ואפשר לדרוש כדעת אהרן, וזהו דרש דרש שני דרישות, וזה הרמז במסורה דרש מכאן ודרש מכאן, כלומר שאפשר לדרוש לצד זה ואפשר לצד זה. והנה שורף, פירוש אל תקשה אין יתכן שמשנה רבינו טעה בסברה הנוגעת הלכה למעשה, וע"ז אמר והנה שורף, היינו כאן שוב לא יכול לצמוח מכשול כיון שכבר נשרף ואין נוגע עכשיו למעשה, אשר ע"כ יתכן לשכוח האמת, ואהרן הזכיר לו את הדיון, וע"ז אמר שמעתי ושכחתי דהיינו שאינו כן שלא שמע בכלל, אלא אדרבא שמע הכל גם האמת וגם הסברה שאינה אמתית, אבל שמעתי ושכחתי את צד האמת.

וישמע משה וייטב בעיניו. ואמרו חז"ל הודה ולא בוש לומר לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי (זבחים

קא.). ופירושו דמשה רבינו בתשובתו היה לכאורה יכול להשתמט ולומר לא שמעתי, שאינו בוש כ"כ, והוא לא עשה כן אלא הודה ולא בוש לומר שמעתי ושכחתי שהיא בושא יותר גדולה. ולכאורה צ"ב דהא לא נתבאר בכתובים שנאמר לו שיש לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות, ודלמא באמת כן היה שלא שמע, ועוד קשה דאם אמנם האמת ששמע ושכח, מאי רבותיה הדודה וכן זה מעלתו של משה שהודה על האמת ולא שעה בדבר שקר לומר לא שמעתי.

וה"ל בדאמת לא שמע בפירוש, וכדמשמע מהמקראות דלעיל שלא נזכר חילוק זה, רק שהסברה נותנת כן לחלק בין קדשי שעה וכו', ולעולם היה משה יכול להשיב על דברי אהרן ולומר לא שמעתי מפורש כדבר הזה, כי כן היה האמת, ובזה היה דוחה את תשובת אהרן, וגם לא היה משה בוש, אך התורה סיפרה צדקתו של משה דמפני כבודו של אהרן שינה בדבריו ואמר שמעתי ושכחתי, אעפ"י שבאמת לא שמע, אך הדברים הוטבו בעיניו, וכל זה כדי לתת צדק לדבריו של אהרן שהוכיחו דעל חנם כעס, וזו בושא גדולה. ויש לרמז במ"ש וישמע משה ויטב בעיניו, פ"י הוטב בעיניו לומר ששמע בפירוש אעפ"י שלא כן היה.

וישמע משה וייטב בעיניו. אמרו בגמ' (זבחים

קא.) הודה ולא בוש לומר לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי. וצ"ב מנא להו זה והיכן מרומז בדבריו משה. וה"ל דזה נרמז במה דכתיב וישמע משה, דלכאורה הוא מיותר לגמרי דודאי שמע שהלא באזניו דיבר אהרן והול"ל וייטב בעיני משה ומהו וישמע, אך הכונה ששמע כן מפי הגבורה ולכן ויטב בעיניו.

כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסות.

יש לדייק למה נכתב בלשון כזו כאילו סימני טהרה הם פעולת הבהמה עצמה והרי אינו כן דהיא אינה מפרסת פרסה אלא שיש לה פרסה סדוקה, והול"ל כל אשר יש לה פרסה מופרסת שסע פרסות כמ"ש להלן אצל הדגים

כל אשר יש לו סנפיר וקשקשת. ואמרו"ז"ל בספרו תפוחי חיים פ"י דאמת למעוטי אם לא היתה סדוקה ונסדקה אח"כ, עכ"ד. ויש להוסיף עוד למעוטי אם אין לה פרסה אלא שנעשית ביד אדם כדרך שמתקנים לרגלי בהמות וחיות להקל הליכתם, ע"כ אמר מפרסת פרסה ושוסעת שסע וכו', כלומר שהיא עצמה מטבע ברייתו כן, אבל בדגים לא הוצרך לפרש זה כי אין דרך לשים סנפיר וקשקשת ביד אדם.

מפרסת פרסה ושוסעת שסע. פירש"י שיש

שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואינן שסועות ומובדלות לגמרי שלמטה מחוברות. והקשו בדעת זקנים לבעה"ת כאן וז"ל, פירש"י למעוטי גמל שפרסותיו סדוקות מלמעלה ומלמטה הם מחוברות, וצ"ע דא"כ היה לו למעט גמל מדיון שסועה ולכתוב ושסע איננו שוסע, ע"כ. ואף דברש"י כאן ליתא כלשון הזה מ"מ נראה כוונת קושייתם דלהלן פסוק ד' כתיב את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס וגו', וקשה דהל"ל ושסע איננו שוסע דהא שפיר מפריס פרסה כדלקמן (פסוק כ"ו) לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה ושסע איננה שוסעת, פירש"י כגון גמל שפרסותיו סדוקות מלמעלה אבל למטה היא מחוברת.

וליישב קושייתם נראה כדברי רבינו המהר"ל בגור אריה על דברי רש"י כאן שדייק למה אמר אצל הגמל ופרסה איננו מפריס הלא כן יש לו סידוק פרסה כמו שפ"י לקמן בפ' כ"ו אשר היא מפרסת פרסה ושסע איננה שוסעת, פירש"י כגון גמל. אלא ה"פ כי איננו מפריס לגמרי שתי פרסות, ולכן גבי גמל כתיב איננו מפריס, ולשון זה שם התואר לבהמה שלשון אין משמש על התואר וז"ל שאינה מתוארת בשם מפריס פרסה, דאע"ג שיש לה סידוק איננה בכלל מפריס פרסה, אבל באחרים נזכר תמיד לשון לא, ופרסה לא יפריס, וזה ניכר וברור מאוד, ע"כ. ובזה מיושב דבאמת שייך למעוטי גמל מדיון מפרסת פרסה מכיון דאיננו שוסע שסע לאו מפריס פרסה קרית ליה.

תורתן של אבות פרפראות מרבוה"ק הקדושים זיע"א

לנזקא לון עכלה"ק. ולכן בשבת שאחר הפסח שאז יום הראשון שמצוה לבצוע על לחם משנה ויכול להיות חמץ מנקדים את הלחם חמץ בהמתפתח לרמזו שאף שזה הלחם הוא חמץ אעפ"כ לא יזיק לנו כיון שכבר אכלנו המצה ויפתח לנו אוצרות הגאולה וכן יהי רצון בב"א. (אור מלא)

מסכת אבות

טעם שהנהיגו לומר אבות בין פסח לעצרת. יש לומר על פי מה שאיתא במדרש תנחומא (פרשת נח) שהתורה שבכתב קבלו מרצון והתורה שבעל פה בכפיה, אבל הדר קבלוה בימי אחשוורוש כדאיתא בגמרא (שבת פז). לכן הנהיגו לפני קבלת התורה ללמוד תורה שבעל פה להראות שאנו מקבלים ברצון גם תושבע"פ והנהיגו מסכת זו שהיא שיהיה נפש נפש למי שאינו יכל ללמוד מסכתות אחרות. (תפוחי חיים)

הווי כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס (א, ג). יש גורסים על מנת שלא לקבל פרס, ועל דבר זה פקרו הצדוקים באומא מה לנו בעבודה אם אין מקבלים פרס כדאיתא בערוך. ויש לבאר הענין שאנטיגנוס אמר להם כראוי שלא ע"מ לקבל פרס והם טעו ברצונם להיות במדרגה יותר גבוהה ולעבוד על מנת שלא לקבל, דהנה בספר שפתי צדיק הביא שהעובד שלא על מנת לקבל פרס לא טוב כ"כ כי ע"ז מתגאה ממעשיו, ע"כ לפי זה יש לומר שהם רצו דוקא לעבוד שלא ע"מ לקבל אבל ע"ז זה נכנסה בהם רוח גאווה, והגאווה גורמת להרבה דברים אחרים ולכן נפלו ממדרגתם, וכענין זה פירש זקני במראה יחזקאל במה שאיתא בגמרא (ברכות לה) הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם כי רצו להיות כמותו בחשיבותו וזו מחשבה לא טובה וגוררת עוון. (שם)

ויקרב את העלה ויעשה כמשפט. דהנה איתא בס' הישר לר"ת ז"ל שכל המדות רעות כמו גאות כעס וכדומה יכולין וצריכין להשתמש בהם בקדושה ע"כ. וזהו ויקרב את העולה זה מדות גאות ויעשה כמשפט לשם ה' שזה תיקונו האמת. (בני שלשים)

קחו שעיר עזים וגו'. כתב בתרגו"י שהשעיר הוא כנגד שעיר עזים ששחטו במכירת יוסף וכן איתא במדרש, וצ"ב מה ענין חטא מכירת יוסף לחטא העגל. וה"ל דהנה בקנאת השבטים על יוסף היתה טענה בפיהם שאינם צריכים למנהיג וראש כמו שאמרו המלך תמלוך עלינו וגו', ואולם בחטא העגל נכשלו דוקא בזה שביקשו לעשות להם מנהיג אפי' שור אוכל עשב, נמצא א"כ לשוא שטמו את יוסף, ע"כ נתחייבו להביא עתה שעיר עזים לכפר על מה שחטאו כנגד יוסף. (תפוחי חיים)

שבת אחר הפסח

מנהג ישראל תורה הוא. נוהגין שאחר הפסח מנקדים את הלחם משנה שעושין לכבוד שבת הראשון שאחר פסח במפתח, ועיין בספה"ק אוהב ישראל כמה טעמים נפלאים על זה, ואענה גם אני חלקי. דהנה כתב בספה"ק צבי לצדיק במאמרי חדש ניסן מאמרו ו' ועיין שם באריכות דרושיו הנפלאים, והנצרך לעניינינו שכתב החילוק בנקודות בין חמץ למצה שחמ"ץ המ"ם בצר"י, צר"י מ"ם אותיות מצר"י, ומצה המ"ם בנקוד פת"ח, פת"ח מ' אותיות מפת"ח והוא בחדש ניסן מפתח הגאולה, ולכן נאסר בפסח החמץ כיון שאז יצאנו ממצרים ומצוה לאכול מצה שהוא המפתח הגאולה עכתודה"ק.

ויש לפרש מה שכתב פת"ח מ' הוא מפת"ח הגאולה

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

עבור איזה מינוטען באתה עוד הפעם ואמרה לו שהערל חוטב עצים ומבקש מעות לקנות לחם, אמר אדמו"ר על לחם עבור הערל זה הוא דבר נחוק, והתחיל לחפש חיפוש אחר חיפוש ומצא ששה צ"ל, ואמר עבור ששה צ"ל יכול לקנות לחם, ונתן לה, והרבנית הלכה לה. אחר איזה מינוטען באתה עוד הפעם ואמרה ר' אייזיק וייל זיך געזעגענען, ווי וועסטו די נעמין איהם צו געבין אויף הוצאות הדרך? [ר' אייזיק מבקש לקבל ברכת פרידה ולסוע לדרך ומיהיך תקח מעות עבורו עבור הוצאות הדרך], ר' אייזיק הנ"ל היה קרוב אל הרבנית ע"ה והיה חולה ר"ל ונסע לגראסווארדיין אל בית החולים, אמר אדמו"ר אבקש את ר' שלמה אהרן ויקבץ עבור ר' אייזיק על הוצאות אצל הבאן [רכבת] כי המה נוסעים ביחד, והרבנית הלכה לה. והנה בא ר' אייזיק איש זקן וחלש, ואמר שרוצה לילך אל הבאן כי הוא חלש ואינו יכול למהר, שאל אותי אדמו"ר כמה הם ההוצאות על הבאן עד גראסווארדיין? אמרתי לו שלשה כתרם, עמד אדמו"ר ממושב ופתח לעדיל [מגירה] אחד ולקח משם חמשה כתרם ונתן לר' אייזיק ור' אייזיק הלך לו לשלום. אחר זה שאלתי את אדמו"ר, הרבנית בקשה על מלח ולא היה, בקשה על לחם עבור הערל ולא היה רק ששה צ"ל, ועתה היה לאדמו"ר חמשה כתרם, וראיתי מיד שהסכלתי מה ששאלתי, כי ראיתי שהקפיד עלי עבור ששאלתי על ככה, עכ"ל מיד הראה לי פנים שוחקות ואמר לי בזה"ל הנה אנשים באים אצלי ונותנים לי מעות, הכי המעות הם שלי? כי ישנם אנשים אשר אינם יודעים למי ליתן, הם נותנים המעות לידי שאחלק אותם, וישנם אנשים אשר לפי דעתם אני רבי' לכן הם נותנים לי מעות, הנה לפי הכת הראשון המעות אינו שלי, וגם לפי כת השני גם כן אינו שלי, כי אין אני רבי והיאך יכול אני לפזר מעות שאינו שלי?.

להשי"ת] והלך לו לבית המדרש, והתחילה הרבנית לבכות, שאל אותה בנה ר' מאיר'ל מפני מה אתה בוכה? אמרה לו אמו, אביך לא היה בביתו כל ימי החורף עתה כשבא לביתו הלך מיד לבית המדרש, שאל אותה בנה הק' האלך לבית המדרש להגיד לאבי, אמרה לו אמו לך. והלך ר' מאיר'ל לבית המדרש ואמר לאביו הקדוש, אבי! אני בוכה. אמר הרה"ק כשיתודע לאמן שלא הבאתי מעות תבכה עוד יותר. אמרה לו אמו, האט ער דען דאס געלט אנגעברענגט אויף שלעכטע מקומות אבער זיין הייליגע צורה מעג איך דאך זעהן [הגם שפיזר כספו למקומות אחרים אבל צורתו הקדושה אני רוצה לראות].

זאת המעשה סיפר הרה"צ ר' מאיר'ל ז"ע לרבנית שלו כשהיה פעם א' דחקות גדול בביתו ואז בא גביר אחד וכאשר הלך נכנסה הרבנית אל בעלה הקדוש ובקשה ממנו מעות אז סיפר לה המעשה הזאת וככלותו לספר אמר הרה"צ ר' מאיר'ל, רעביצין, דו הערסט די מעשה? רוף אריין די אלמנה וואס ברויך חתונה מאכען [רבנית שמעת הסיפור קיראי אלמנה שצריכה מעות עבור נישואי יו"ח], וכן היה, ונתן להאלמנה כל המעות שנתן לו הגביר. וכל המעשה הזאת סיפר אדמו"ר הרב הקדוש מקאסאני להרבנית שלו, אח"ז אמר ג"כ, רעבעצין! דו האסט געהערט די מעשה? והפך פניו אל הבורחים ואמר להם, בחורים! כמה אני חייב לכם? ונתן להם כל המעות.

עוד מספר שם וז"ל, בעת שהיה אדמו"ר מקאסאני ז"ע דר בק"ק דעברעצין פעם אחת הייתי שם בעת שאכל סעודת צהריים, ובאתה הרבנית ע"ה לפניו ובקשה ממנו מעות לקנות מלח, וחפשי ולא מצא. והרבנית הלכה בלי מעות, והלכתי אחריה ונתתי לה מעות על מלח. אחר

סיפר הרה"צ ר' שלמה אהרן ב"ר אברהם ב"ר אלכסנדר אליעזר פריעדמאן ז"ל מדאברא, מתלמידיו הראשונים של רבינו בעל בני שלשים בספרו "מראה אש" (עמ' ע) וזה לשונו: בשנת תרל"ד למדתי אצלו כשהיה רב בטאשה, והיה עני גדול, ובכל עת כשבא איזה איש עובר אורח הגון היה מבקש מאת הבורחים ולקח מהם כמה שהיה רוצה ליתן להעני, פ"א ישבנו בבית המדרש אצל השיעור ובא בעה"ב אחד מדעמטשער אשר היה מסביבותיו ודיבר עם אדמו"ר איזה דברים ואח"כ נתן לו סכום מעות והלך לדרכו. וכאשר הלך זה האיש מבית המדרש באתה הרבנית ע"ה לבית המדרש, אמר לה הרה"צ, רעבעצין, דו ברויכסט געלט? [האם את זקוקה למעות], והשיבה, הן. אמר הרה"צ אין וועל דיר דערציילען א מעשה [אספר לך סיפור], הרה"ק רבי אהרן לייב ז"ע אביו של ר' מאיר'ל מפרימישלאן ז"ע היה עני גדול עד שהיה צריך להיות מלמד באיזה כפר, אחר הי"ט הלך והשכיר את עצמו למלמד בכפר אחד על ימי החורף, וכאשר התחיל ללמוד עם הילדים ראה שהבעל הבית אינו נותן צדקה כלל, אמר המלמד למה אינך נותן צדקה? אמר לו הבעה"ב הלא צריך לי מעות לשלם עבור המשרתים ועבור שכר מלמדות למעלתו, ומיהיך אקח עוד מעות ליתן צדקה? אמר לו הרה"ק כאשר יבא איזה אורח נתן לו משכירות שלי כי לא אוכל לראות שהאורח ילך בפחי נפש, הבעה"ב עשה כאשר דיבר המלמד, וכשהגיע ר"ח ניסן אמר הבעה"ב אל הרה"ק הא לכם החשבון, ואין מגיע לכם אפילו פרוטה אחת. הרה"ק הלך לביתו בלי כסף, וכשבא לביתו ואז היה בנו ר' מאיר'ל כבן שמונה שנים שאל אותם הרה"ק מה מעשיכם זענט עטץ געזונט? [העודכם בקו הבריאות], השיבה אותו הרבנית יא [כן], השיב הרה"ק געלויבט איז דער באשעפער [תודה

יפוצו מעינותך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

מסכת שביעית – תלמוד בבלי

ונדפס בסופו גם תוספתא עם פירוש חסדי דוד והלכות שמיטה ויובל להרמב"ם הוצאת בשתי פרנקל ז"ל. ז"ל ע"י המכון בשות תש"ס מהדורה ראשונה, ומהדורה שניה בשנת תשס"א.

ונחתום בדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהקדמתו לספר וז"ל: אלה אזכרה את אשר נעשה, בהיותי משתדל בעומס המלאכה, בדקדוק רב ומתוך מורא, להוציא דבר מתוקן מהחל עד כלה, ות"ל שזינו להשלימה עד צאתה לאורה, ותחזינה עינינו כי מעתה יש לה למסכת שביעית גם בש"ס בבלי

ידוע אשר הלכות שמיטה כלליותיה ופרטותיה נתבארו במשנה מסכת שביעית, לא רק זכינו לגמור שלה מסדר תלמוד בבלי כי אם לגמור ירושלמית בלבד כמו שאר מסכתות מסדר זרעים.

במסכת שביעית - תלמוד בבלי שנערכה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א נאספו כל סוגיות הגמרא המפורזות בש"ס בבלי השייכות למתניתין דמסכת שביעית דבר דבור על אופנו ועל מקומו בלא שום שינוי והוספה זולתי לשון הגמרא מרישא עד גמריא, וסביבו פירש"י ותוספות כפי אשר

באו במקומם איש על מחנהו ואיש על דגלו כמתכונתם וכתבנותם, ואין לך בו אלא חידושו זהו פירש"י על המשניות דשביעית, והם מלוקטים מכל מקום בש"ס שנזכר דבר מדברי המשנה ופירש"י רש"י, משם נקבצו ונסדרו לפרש המשנה כהלכתה. ועל צבאם באו ציוני מסורת הש"ס עין

משפט ותורה אור השלם, הפסוקים הובאו במלואם על שולי הגליון, כן צויין מקור כל סוגיא בתחילה, ועוד בשולי הדף מעט הערות וציונים אשר יכלו שני חילופי שיטות ושינויים מתלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי באותה סוגיא וכן ביאורים לדברי המשנה היכן שלא נמצא להם פירש"י, גם הערות וחידושים בדברי הגמ' מלוקטים ממפרשים ראשונים ואחרונים, ונקראו בשם הצבי והצדק.

הספר ערוך כמתכונת גמרא מתלמוד בבלי באותיות חדשות ומאירות עינים

ת"ל כהיום הזה לראות קומץ אנשי קודש החרדים לדבר ד' גיבורי כח עושי דברו עמא קדישא דנטרין שביעית כהלכתה ומקדשים אדמתם כדת של תורה ה' עליהם יחיו, אבל בעה"ר עדיין לא נושענו, נחלתנו היתה לזרים פורקי עול משלו בה, באו פריצים ויחללוהו, עשיק'אן ובתשואכ' שרינן ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ולזעוק אליהם והוא ברחמי הרבים ישמע שועתנו ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ ויוליכנו קוממיות לארצנו וישלח לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן סלה.

הילוכם בקודש

עבודות והנהגות מרביתנו הקדושים מקאסאני זצוק"ל

מנהגי ימי העומר וספירת העומר

א. בשבת שאחר פסח היו מסמנין החלות שאפו לכבוד שבת במפתח כנהוג [ראה במדור תורתן של אבות טעם המנהג].

ב. מפסח עד עצרת בכל סעודת שבת אכל רבינו האור מלא גם מעט מצה.

ג. רבינו הבני שלשים היה מתענה בימי ב"ב ואמר סליחות אמנם רבינו האור מלא לא נהג כן וכן לא עשו המי שברך בשבת שלפניו.

ד. רבינו האו"מ היה הולך בכל יום מימי הספירה לפני מנחה לטבול במקוה.

ה. ספירת העומר היו סופרים אחר אמירת עלינו לשבח.

ו. נוסח ספירת העומר: אמר בלחישא פסוק ויהי נועם וגו', ואחר כך הכריז בקול 'לשם יחוד', אמר לשם יחוד כנהוג והנני מוכן ומזומן לקיים מצות ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וספרתם וגו', והקרבתם מנחה חדשה לה', אח"כ אמר הפסוק שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ברוך וכו' היום יום כך וכך לעומר.

ז. אחר שאמרו הקהל הברכה והספירה אמר רבינו בקול הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן, וסיים בלחישא תיבת סלה, וחזרו אחריה הקהל ואמרו גם כן בקול הרחמן הוא יחזיר לנו וכו' ואמר המזמור למנוצח בנגינות, ואנא בכח, רבון העולמים וכו', מה שפגמתי בספירה העליונה ולא הזכיר הספירה בפיו.

ח. בכל ליל שביעי בגמור ספירה של שבוע אחד, האריך באמירת רבון העולמים שאחר הספירה ועמד שעה חדה אחר אמרו מה שפגמתי בספירה העליונה, ועיניו בסידור ר' אשר הביטו בתפילת רבון העולמים, ורחישו מרחשין שפופותיה, וכנראה שהיה אומר ומכוון מה שכתוב שם לאמור בכל ליל שביעי, והוא על פי מה שכתוב במשנת חסידים.

ט. בכל יום מימי הספירה אמר כמה פעמים באמצע היום היום כך וכך לעומר.

י. דעתו היה כפסק רביה"ק מקאמאראנא זצ"ל, שאף מי ששכח לספור יום אחד יכול לברך בשאר ימים בברכה.

יא. בימי הספירה לא אמר תחנון כמנהג רבוה"ק מזידיטשוב [ובשלחן הטהור להרה"ק מקאמאנא סי' קלא סעיף כ' כתב: יש מנהג קדוש קדום ממנהגי ירושלים הקודמים שאין אומרים תחנון כל ימי הספירה וכן אנו נוהגין, אבל יש שם למנוצח ועקידה ואיל ארך אפים ותפלה לדוד, עכ"ל].

יב. אמר שהוא טעות לדמות ימי הספירה לימי בין המצרים ולימי אבל, כי בימי הספירה נוהגין רק שלא להסתפר (ועל פי סוד אף ביום ל"ג בעומר) ושלא לעשות נשואין ולגנו ככלי זמר, אבל לעשות שהחיינו בימי הספירה אין קפידא.

יג. חוץ משיעוריו הרגילים למד בימי הספירה מסכת סוטה או מסכת שבועות כדאיתא בספרים כי יש במסכתות אלו מ"ט דפים כנגד מ"ט ימי הספירה.